

YABANCI DİLE YÖNELİK MOTİVASYON ÖLÇEĞİNİ TÜRKÇEYE UYARLAMA ÇALIŞMASI¹

A Turkish Adaptation Study of Motivation to Foreign Language Scale

Arş. Gör. Dr. Tuğba BABACAN

tugbababacan@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. M. Bahaddin ACAT

mbacat@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş: 31 Ağustos 2022

Kabul: 05 Kasım 2022

Anahtar Kelimeler:

Yabancı dil öğrenme, dil öğrenmede duyuşsal alan, tutum, motivasyon, lise öğrencileri

© 2022 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Araştırma betimsel türde desenlenmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin yabancı dile yönelik motivasyonlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş ölçeğin geçerli ve güvenilir bir biçimde Türkçeye uyarlanması esas alınmıştır. Ölçeğin dil geçerliliği çalışması aşamasında Denizli il merkezindeki bir anadolu lisesinin 10. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 110 öğrenci katılımcı olarak çalışmaya dahil olmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi aşamasına ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının hesaplanması işlemi aşamasına Denizli il merkezindeki dört anadolu lisesinin 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören 350 öğrenci katılmıştır. Uygulamalardan sonra elde edilen verilerin analizinde SPSS 16.0 ve LISREL 8.7 paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin dil geçerliliğine ilişkin 30 maddeden 0.69-0.79 arasında 24 madde ve 0.80-0.89 arasında 6 madde yer aldığı belirlenmiştir. DFA sonuçları χ^2 değeri= 1082.99 (sd=384, $p<0.000$), $(\chi^2/sd)=2.82$, GFI=0.82, RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama kare kökü)= 0.075, AGFI=0.78 CFI= 0.97, NFI=0.95, RMR=0.18, SRMR=0.073 şeklinde ulaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayı değerleri; 'özgüveni öğrenme' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyonlar' faktörü için 0.87, 'uluslararası motivasyon' faktörü için 0.79, 'bireysel olarak İngilizce kullanımı' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye verilen değer' faktörü için ise 0.67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm maddelerine ilişkin Cronbach Alpha değeri ise 0.94 olarak hesaplanmıştır. 'Motivation for English as a global language questionnaire' adlı ölçek, lise düzeyindeki öğrencilere uygulanabilir formda geçerli ve güvenilir bir şekilde Türkçeye uyarlanmıştır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 31 August 2022

Accepted: 05 November 2022

ABSTRACT

The research was designed in descriptive type. Within the scope of research, it was based on a valid and reliable adaptation of the scale developed to determine motivations of students towards foreign language. During language validity study of the scale, 110 students studying at 10th grade of an anatolian high school in the city center of Denizli were included in study as participants. 350 students studying at 9th grade of four anatolian high schools in Denizli city center participated in the confirmatory factor analysis and the calculation of Cronbach Alpha internal consistency coefficient. SPSS 16.0 and LISREL 8.7 package programs were used in analysis of the data obtained with applications. It was determined that there were 24 items between 0.69-0.79 and 6 items between 0.80-0.89 out of 30 items related to the language

¹ Çalışma, Prof. Dr. M. Bahaddin ACAT danışmanlığında Dr. Tuğba BABACAN tarafından yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

Keywords:

Foreign language learning, affective domain in language learning, attitude, motivation, high school students

© 2022 PESA All rights reserved

validity of the scale. DFA results were found as: χ^2 value= 1082.99 (sd=384, $p<0.000$), (χ^2/sd)=2.82, GFI=0.82, RMSEA (Mean square root of errors)= 0.075, AGFI=0.78 CFI= 0.97, NFI=0.95, RMR=0.18, SRMR=0.073. In terms of internal consistency coefficient values of scale; it was found to be 0.88 for the 'learning self-confidence' factor, 0.87 for the 'motivations towards learning English/society' factor, 0.79 for the 'international motivation' factor, 0.88 for the 'individual use of English' factor, and 0.67 for the 'value given to learning English' factor. The Cronbach Alpha value for all items of the scale was calculated as 0.94. The scale developed as 'Motivation for English as a global language questionnaire' was adapted to Turkish for high school students in a valid and reliable way.

GİRİŞ

Küreselleşme yerel, ulusal ya da uluslararası düzeyde gelişen ilişkilerin, olayların ve toplumlar arasında gittikçe artan bağın devam eden bir süreci olarak şekillenmiştir (Block, 2004). İnsanların sürekli yer değiştirmesi, global teknoloji, global bilgi ağı ile globalleşme yabancı dilin öğrenim, öğretim ve kullanımı sürecindeki durumlarını etkilemiştir (Kramsch, 2014). Özellikle İngilizcenin 21.yy. ın dünyasında ortak bir dil olarak kabul görmesi ile iki milyondan fazla insan İngilizce öğrenmek durumundadır. Bu durum yabancı dil öğrenme ihtiyacının gittikçe arttığını göstermektedir. Yabancı dil öğrenmek, kişinin yaşamını zenginleştirmekte ve küresel bir vatandaş olma yönünde güç sağlamaktadır (Ivan, 2012). Yabancı dile yönelik sahip olunan beceriler mesleki başarı ve yaşamda yerel ve küresel vatandaşlar olarak herkes için önemli olan nihai ve kapsayıcı 21. yüzyıl küresel yetkinliği haline gelmiştir. Bu yetkinlik kapsamında dili çevreleyen boyutlara ilişkin geliştirilen motivasyon takdir etme, anlama ve çok yönlü perspektiften bakabilme gibi yönlerden yabancı dil öğrenenleri güçlendirir (Stein-Smith,2018).

Dil eğitimindeki yaklaşımlar, belirli çerçevede kurulmuş durağan ilkeler bütünü değildir, aksine dinamizm taşımalıdır (Masouleh, 2012). Eğitimin post-yöntem döneminde, yerel ihtiyaçlara dönük, mikro yapıların yanı sıra makro yapıların-sosyal, politik, tarihi-öneminin fark edilmesi gerekliliği hissedilmiştir (Kumaravadivelu, 2006). Yıllarca eğitim bilgi aktarımı görevini üstlenmiş, öğretmenler doğruyu söyleyen kişi olma, öğrenciler ise test edilen varlıklar rolünü üstlenmişler (Er, 2012). Geleneksel anlayıştaki yabancı dil öğrenme ortamları, öğrenme etkinliklerinde dengesiz bir dağılım sergilemiştir (Funk, 2012). Öğrenme ve öğretme bağlamında devam eden zorluklarla baş etmenin en sağlıklı yolu dil öğrenmeye yönelik motivasyonu güçlendirmektir; çünkü dil öğrenme mikrokosmos düzeyde okullarla sınırlandırılma anlamını taşımaz bilakis daha geniş bir topluluğa yönelik olumlu bir algı oluşturmak esastır (Edwards,2017). Dil, kültürel tek tipleşme tehlikesine karşı küresel dönemin çeşitliliği içinde ve bağlamıyla bütünleşik olarak yeniden konumlandırılmalıdır (Liddicoat, 2011). Yabancı dil öğretimi, sosyal ve kültürel bağlamdaki ilişkiler ağı ile nitelendirilmiş karmaşık bir süreçtir ve dil öğretiminin hasar alarak yapısal sınırlarda kaldığı söylenebilir. Yaşanan sorunlara bütünü parçadan daha öncelikli olduğunu vurgulayan bütüncül yaklaşımların çözüm olacağı iddia edilebilir (Pentcheva& Shopov, 2001).

Yabancı dil öğrenmede duyuşsal alan

Geleneksel dil öğretim anlayışına dair yapılan belki de en şiddetli eleştiri, dilbilgisi kurallarının öğretilmesi ve düzeltilmesi üzerine olan ısrar ile dilin sosyo-kültürel boyutunun ihmal edilmiş olmasıdır (Pentcheva ve Shopov, 2001). Yabancı dil alanındaki eğitimler, küresel bir dil olan İngilizcenin sosyal, ekonomik, kültürel ve dilsel esaslarını bir bütün olarak ele alma gerekliliğini hissetmektedirler (Warschauer, 2000). Bu çerçevede bireyin dil gelişimi, motivasyonu, tutum değişimi, etkileşimi ve yaratıcılığı ile ilgili belirgin amaçlar mevcuttur (Carballo&Ulate, 2009). Günümüz ihtiyaçlarına ilişkin eğitimin bilişsel alanda sağladığı kazanç kadar belki de daha çok duyuşsal alana hitap eden yollara başvurması ve öğrencileri bir bütün olarak yetiştirmesi gereklidir (Arnold, 2011). Duyuşsal faktörler, öğrenenlerin benlik saygısı, kaygı, kişilik, motivasyon, tutum gibi bireysel öğrenme faktörlerini ve öğrenenlerin akranları ve öğretmenleri ile olan etkileşimini etkiler. Şüphesiz öğrenme bahsedilen karmaşık yapıdaki psikolojik faktörlerle sınırlıdır (Bao&Liu, 2021). Sınıftaki her durum öğrenme ve duyuşsal alan arasındaki etkileşimin yönüne göre direkt olarak etkilenir. Olumlu duyuşsal yaşantıların

öğrenme sürecinde paha biçilemez destek sağlayabileceği gibi olumsuz duyuşsal yaşantıların da zihnin çalışmasını durdurarak öğrenmenin gerçekleşmesini engelleyebileceği unutulmamalıdır (Arnold, 2011). Duyuşsal temelli eğitimde öğretimsel bir değer olarak geliştirilmesi gereken boyutlar duygusal, ahlaki, sosyal, ruhani, estetik ve motivasyonel bileşenlerdir. Motivasyonel boyutun geliştirilmesinde öğrencinin başarma duygusunu hissederek öğrenme eylemine devam etmesi sağlanır (Martin&Reigeluth, 1999). Duyuşsal doyuma ulaşan birinin biliş merkezinde karar verme işlevi tetiklenir. Dolayısıyla duyuşsal edinimler öğrenmenin gerçekleşmesini ya da öğrenme kaybını oluşturan itici güçtür. Yabancı dil öğrenmede duyuşsal boyut, dil ile kurulan başarılı etkileşimin anahtarıdır ve merkezde motivasyona odaklanılır (Dewaele, 2011).

Yabancı dile yönelik motivasyon

Saville-Troike (2006), dil öğrenme sürecinde başarılı olabilen kişilerin sahip oldukları motivasyon çeşitlerinin etkili olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler ne kadar dil öğrenmeye olumlu tutum geliştirip güdülenirse o derece başarılı olurlar. Öğrencilerin motivasyon düzeylerinin yüksek olması, yabancı dil öğrenmeye değer vermeleri ve öğrenme gerekçelerini oluşturmalarına ilişkin davranış ve tutumlarını şekillendirmede oldukça etkilidir (Lightbrown&Spada,2006). Motivasyon dil yeterliğine ulaşmada kilit rol üstlenir. Dil öğrenmeye yönelik algılanan tutum ve motivasyonun önemi gittikçe literatürde özel bir alan oluşturmaktadır (Edwards,2017). Dil öğrenme sürecinde iki motivasyon türünden bahsedilir. Bunlardan biri, öğrencinin ilgisine, hedef dil grubu tarafından temsil edilen ülkeye veya kültüre ne ölçüde ilgi duyduğuna dayanan *bütünleştirici motivasyondur* (Saville-Troike, 2006). Bütünleştirici motivasyon, dil öğrenimi sürecinde kavramsal olarak benzer bir duyuşsal temelin olması gerektiğini, ancak bunun tipik olarak daha az kişisel ve daha çok kapsayıcı olması gerektiğini, öğrenilen dil topluluğuna veya farklı dil topluluklarına karşı açık olmayı vurgular (Gardner, 2012). Diğer motivasyon türü, mesleki veya iş fırsatlarını artırmak, aynı zamanda prestij veya güç elde etmek için bir dil öğrenme arzusuyla bağlantılı olan *araçsal motivasyondur* (Saville-Troike, 2006). Araçsal motivasyon daha çok dışsal motivasyon özelliği taşır. O halde öğrenme kendi başına bir amaç değil, araçsal bir faaliyettir. Birey öğrenmeyi kendi faydası için gerçekleştirmez, gelecekte olumlu sonuçları olacağını bildiği için öğrenmeye odaklanır (Lens ve diğerleri, 2009). Motivasyon türleri, dil öğrenmedeki yetkinliğe etki eder; ancak her iki tür de dinamik bir yapıda bütünleşik bir işlev taşır (Lightbrown&Spada,2006). Yabancı dil öğrenmede motivasyon, karmaşık bir görevin başarı ya da başarısızlıkla sonuçlanmasını açıklayan en güçlü duyuşsal değişkendir. Bu sebepler öğrenme rotasını istediği biçimde yönlendirebilir (Bao&Liu, 2021).

Literatürde yabancı dile yönelik geliştirilen tutum ve motivasyon ölçeklerinin 6.sınıf düzeyindeki öğrenciler için İngilizce dersine yönelik tutum ölçeği (Orakçı, 2017); üniversite düzeyinde dil öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon ölçeği (Saracaloğlu, 1992; Doğan; 2009; Adıyaman, 2019; Karayazgan&Saracaloğlu, 2021; Koç&Yastıbaş,2022); ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere yönelik İngilizce dersine yönelik tutum ölçeği (Baş, 2012); ortaokul düzeyinde İngilizce dersine yönelik tutum ölçeği (Erdem, 2007; Aydoğmuş&Kurnaz, 2017), öğretmen adaylarında İngilizce dersine ilişkin tutum ve motivasyon ölçeği (Aydoslu, 2005; Mehdiyev ve diğerleri, 2017) şeklinde sınıflandığı ve farklı dersler için geliştirilen tutum ölçeklerinin İngilizce dersine yönelik tutumun belirlenmesinde kullanıldığı çalışmaların (Anbarlı Kırkız,2010; Tuncer ve diğerleri, 2015) mevcut olduğu görülmüştür. Bu araştırmada ise lise düzeyindeki öğrenciler için yabancı dil öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir şekilde Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Uyarlanan ölçeğin yaş aralığı bakımından literatürdeki boşluğu gidereceği hem de literatürdeki ölçeklerden farklı olarak sadece İngilizce dersine yönelik bir tutum ölçmekle kalmayıp dili oluşturan topluma, bireyin kendine yönelik algısı, dilin kendisine yönelik motivasyon boyutları gibi daha geniş yelpazede olan ölçeğin uyarlanmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Uyarlanan ölçeğin hem bütünleştirici motivasyon hem de araçsal motivasyon türleri kapsamını dahil ettiği, dil öğrenen bireylerin süreçte sahip oldukları küresel nitelik düzeylerini belirlemeye yardımcı olacak düzeyde boyutlara sahiptir. Sadece dil yapısına ve dil öğrenmeye yönelik tutum düzeyinde sınırlı kalmayıp dili oluşturan kültür, öğrenilen dilin baskın olduğu topluma yönelik motivasyon, dile biçilen değer ve bireyin dil öğrenme

sürecinde kendine yönelik oluşturduğu dilsel algı gibi boyutlarla dilin bütünüyle değerlendirmesi yönünden nitelikli bir ölçeğin araştırma kapsamında Türkçeye uyarlanmış olması alana katkıda bulunacaktır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Araştırma betimsel türde desenlenmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin yabancı dile yönelik motivasyonlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş ölçeğin geçerli ve güvenilir bir biçimde Türkçeye uyarlanması esas alınmıştır.

Çalışma grubu

Ölçeğin dil geçerliği çalışması aşamasında Denizli il merkezindeki bir anadolu lisesinin 10. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 110 öğrenci katılımcı olarak çalışmaya dahil olmuştur. Türkçe formun uygulaması aşamasında İngilizce formun uygulamasına katılan öğrenciye ulaşılamaması ve ölçeğin sağlıklı bir şekilde doldurulmaması gibi sebeplerden ötürü 95 öğrencinin verisi analize alınmıştır.

Ölçeğin sahip olduğu faktör yapısının uyarlanan bağlama uygunluğunu test etmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi aşamasına ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının hesaplanması işlemi aşamasına Denizli il merkezindeki dört anadolu lisesinin 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören 350 öğrenci katılmıştır. Uygulama sonucunda geçerli olarak sayılan 323 öğrenci verisi analize alınmıştır.

Veri toplama aracı

'Motivation for English as a global language questionnaire' adlı ölçek, Weger (2008) tarafından öğrencilerin dil öğrenmeye yönelik motivasyonlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştirilirken öncelikle dil öğrenmeye yönelik ilgili literatürde yapılan çalışmalar incelenmiş ve otuz iki madde olarak 6'lı likert tipinde oluşturulmuştur. Elde edilen verilere göre 'dil inancı', 'dil motivasyonları' ve 'dil temelleri' adlı faktör yapılarında maddeler gruplanmıştır. Öz değeri 1'den büyük olan faktörler dahil edilmiştir. Otuz iki maddeden ikisi (7. ve 19. maddeler) özdeğeri 1'den düşük olduğu için atılmıştır ve faktör matrisi yeniden analiz edilmiştir. Veri, Temel Eksen Faktörleme ile analiz edilmiştir ve faktörlerin birbiriyle ilişkili olmasından dolayı veri promax ile yatay olarak döndürülmüştür. Böylece 30 madde KMO 0.736 değeriyle beş faktör altında yapılanmıştır. Bu faktör modeli, toplam varyansın %49.3'ünü açıklamıştır. Faktör analizi sonucunda elde edilen beş faktör şu şekilde boyutlandırılmıştır: 'özgüveni öğrenme', 'İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyonlar', 'uluslararası motivasyon', 'bireysel olarak İngilizce kullanımı' ve 'İngilizce öğrenmeye verilen değer'. Ölçeği oluşturan beş faktör, İngilizce öğrenme sürecinde motivasyonun öğrenenin kendisine yönelik oluşturduğu algısı ile ne kadar ilgili olduğunu açıklamaktadır. Ölçek maddelerinin Cronbach alpha katsayısı 0.84'tür. 'Özgüveni öğrenme' boyutunda, öğrenenlerin İngilizce kullanırken sahip oldukları ve kendilerine yönelik oluşturdukları dil edinim algıları ile ilgili sekiz madde (7,8,10,15,17,23,25,29) bulunmaktadır. 'İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyonlar' boyutunda, dil öğrenmeye yönelik duyuşsal motivasyonlarda altı madde ve Amerika toplumuna yönelik olumlu tutumları yansıtan üç madde olmak üzere toplamda dokuz madde (3,6,13,14,21,22,26,27,28) bulunmaktadır. 'Uluslararası motivasyon' boyutunda, çok dillilik ile ilgili dört madde (1,2,20,30) bulunmaktadır. 'Bireysel olarak İngilizce kullanımı' boyutunda, İngiliz ürünler, kültürü, medyası ile ilgili meraklılığı kapsayan üç madde ve İngilizce konuşulan ülkeler ve kişiler ile ilgili iki madde olmak üzere toplamda beş madde (4,9,16,18,24) bulunmaktadır. 'İngilizce öğrenmeye verilen değer' boyutunda ise, İngilizce öğrenmenin değer olup olmadığını içeren dört madde (5,11,12,19) bulunmaktadır (Weger, 2008; Weger, 2013). Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 180, en düşük puan 30'dur. Maddelerden on iki tanesi olumsuz, on sekiz tanesi olumlu olarak ifadelendirilmiştir. Olumsuz maddeler ters kodlanarak puanlanacaktır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe öğrencinin yabancı dil öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanacaktır. Bu çalışmada yabancı dile

yönelik motivasyon ölçeğini Türkçeye uyarlama işlemleri olarak sırasıyla kapsam geçerliği, dil geçerliği, yapı geçerliği ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Veri analizi

Uygulamalardan sonra elde edilen verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Türkçeye uyarlama çalışması yapılan ölçeğin dil geçerliği aşamasına ilişkin Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Uyarlanan ölçeğin faktör yapısının bağlama uygunluğunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Madde faktör ilişkileri ve faktörler arası ilişkinin belirlenmesini sağlayan DFA için LISREL 8.7 paket programı kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısıyla hesaplanmıştır.

Etik kurul izni

Araştırmada 'Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi' kapsamında uyulması gereken tüm ilkelere uyulmuştur. Araştırma kapsamında yapılacak işlemler, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'nun 24.03.2015 tarihli ve 2015-4 sayılı kararı ile etik ilkeleri açısından onanmıştır.

BULGULAR

Kapsam geçerliğine ilişkin işlemler

Weger (2008) tarafından geliştirilen 'Motivation for English as a global language questionnaire' adlı ölçme aracının Türkçeye uyarlama aşamalarında yapılan işlemlere ilişkin bulgular detaylarıyla açıklanmıştır. Öncelikle ölçeğin araştırmada kullanılması ve kültürel uyarlamaların yapılması konusunda Heather Weger'den elektronik posta aracılığıyla izin alınmıştır. Ölçek, yabancı dil öğrenen yetişkin düzeydeki uluslararası öğrencilerin yabancı dile yönelik motivasyonlarını belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Bu araştırmada kullanılmak üzere ölçek maddelerinin lise düzeyindeki öğrencilere uygun olup olmadığı yönünde uzman kanısı alınmıştır ve uygulanacak grubun düzeyi dikkate alınarak uyarlama sürecinde bazı maddeler düzenlenmiştir. Ölçeği uyarlama kararı aldıktan sonra yabancı dil alanında uzman olan üç kişi tarafından ölçeğin orijinal formu Türkçeye çevrilmiştir. Türkçe eğitimi alanında bir uzmanın da görüşleri dikkate alınarak uzmanların yapmış oldukları çeviriler üzerinden bir Türkçe form oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe form, yabancı dil alanında uzman üç kişi tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Uzmanların yapmış oldukları çevirilerin ölçeğin orijinaline yakın anlamlar taşıdığı tespit edilmiştir. Öte yandan uzman görüşlerine dayalı olarak, ölçeğin uygulanacağı katılımcıların etkileşim içinde oldukları kişilerin orijinalinde uygulanan katılımcılardan farklı koşullarda olması sebebiyle ölçeğin orijinalinde 'Amerikalılar' (American) ile başlayan ifadelerin bu araştırmadaki uygulama bağlamı açısından 'yabancılar' (foreign people) olarak uyarlanmasının uygun olup olmadığı konusunda ölçeği geliştiren Heather Weger ile iletişime geçilmiştir. Heather Weger'in görüşü ve onayı ile Türkiye örneklemini açısından 'yabancılar' şeklinde ifadelendirmenin uygun olduğu kanısına varılmıştır.

Dil Geçerliğine ilişkin işlemler

Ölçeğin dil geçerlik çalışması kapsamında ilk olarak İngilizce orijinal formu, iki hafta sonra da uyarlanan Türkçe formu uygulanmıştır. Ölçeğin dil geçerliliğini test etmede Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Ölçekteki 30 maddeden 0.69-0.79 arasında 24 madde ve 0.80-0.89 arasında 6 madde yer aldığı belirlenmiştir. Ölçeğin her bir alt boyutunda yer alan maddelerin korelasyon katsayısı Tablo 1'de özetlenmiştir:

Tablo 1: Yabancı Dile Yönelik Motivasyon Ölçeğinin Dil Eşdeğerliği Çalışması- İngilizce Türkçe Formlar Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Pearson korelasyon katsayısı
Özgüveni öğrenme	0.76
İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyon	0.75

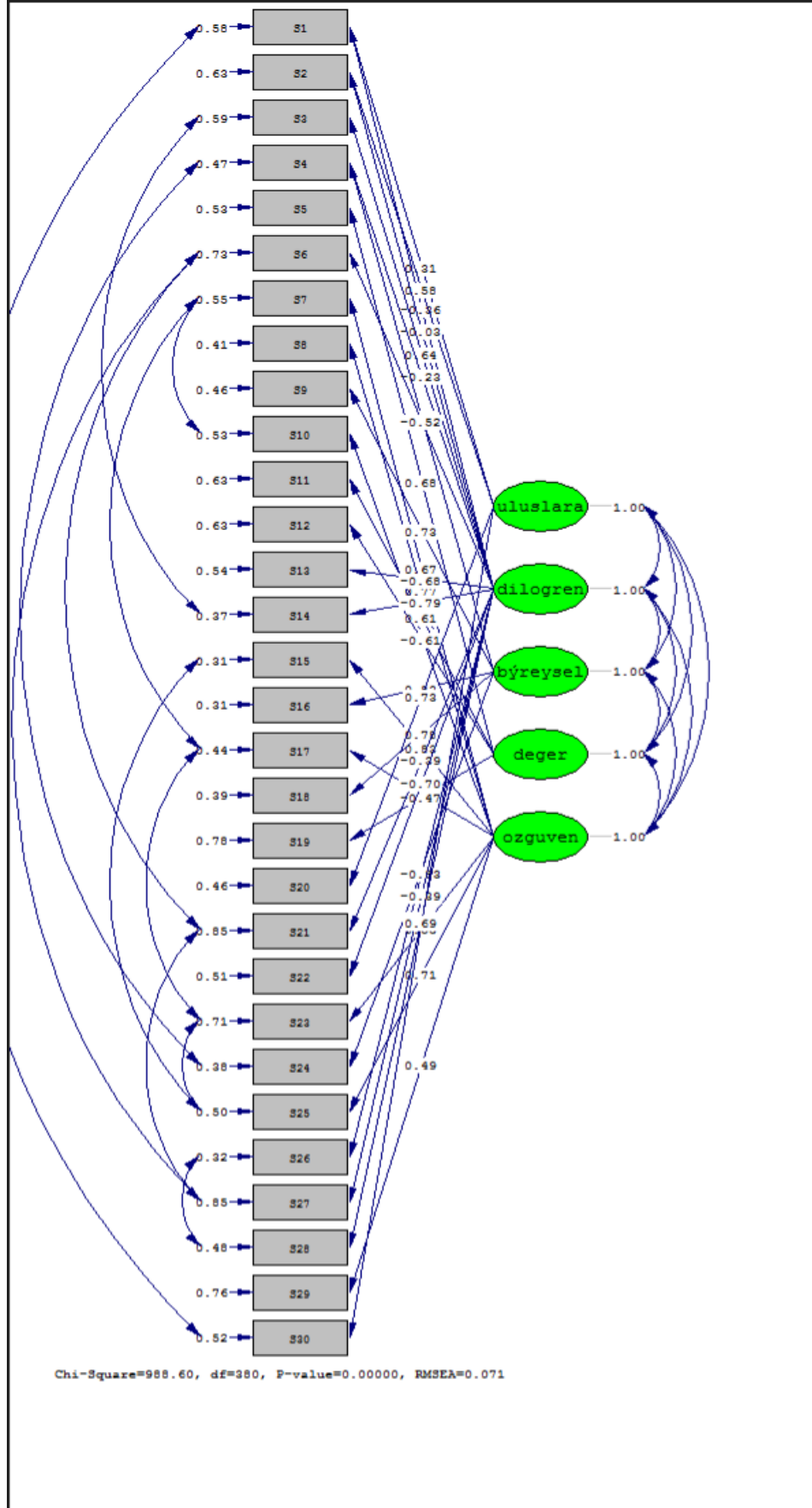
Uluslararası motivasyon	0.76
Bireysel olarak İngilizce kullanımı	0.75
İngilizce öğrenmeye verilen değer	0.72

(p<0.05)

Ölçeğin Türkçe formu ile İngilizce formundan elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüş ve Türkçeye uyarlanan yabancı dil motivasyon ölçeği orijinaline eşdeğer kabul edilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin orijinalinde oluşturulan yapının uyarlanan kültürdeki uyumunu test etmek için veriler doğrulayıcı faktör analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda hesaplanan uyum indeksleri şu şekildedir: χ^2 değeri=1357.65 (sd=395, p<0,000), (χ^2 /sd)=3,44, GFI=0.78, RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama kare kökü) = 0.087, AGFI= 0.74 CFI =0.96, NFI=0.94, RMR=0.079. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin iyileştirilmesine dayalı olarak birbiriyle ilişkili maddelerin düzeltilmesi önerilmiştir. Modelde 1-30, 3-14, 3-28, 6-27, 7-17, 17-23, 21-27 ve 23-25 maddeleri arasında modifikasyon yapılması önerilmiştir. Modifikasyon önerilen maddeler ölçekte aynı faktör yapısı altında yer alan maddeler olması itibarıyla kuramsal açıdan birbiriyle ilişkili yapılardır. Modele ilişkin path diyagramı, Şekil-1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı

Modelin iyileştirilmesine ilişkin yapılan modifikasyonlar sonucunda hesaplanan uyum indeksleri şöyledir: χ^2 değeri= 1082.99 (sd=384, $p<0.000$), $(\chi^2/sd)=2.82$, GFI=0.82, RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama kare kökü)= 0.075, AGFI=0.78 CFI= 0.97, NFI=0.95, RMR=0.18, SRMR=0.073.

Güvenirlilik

Yabancı dil motivasyon ölçeğine yönelik iç tutarlılığı tespit etmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre katsayı değerleri; 'özgüveni öğrenme' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyonlar' faktörü için 0.87, 'uluslararası motivasyon' faktörü için 0.79, 'bireysel olarak İngilizce kullanımı' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye verilen değer' faktörü için ise 0.67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm maddelerine ilişkin Cronbach Alpha değeri ise 0.94 olarak hesaplanmıştır.

TARTIŞMA SONUÇ

Araştırmada öğrencilerin yabancı dile yönelik motivasyonlarını belirleme amacıyla geliştirilen 'Motivation for English as a global language questionnaire' adlı ölçeği Türkçeye geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak 'Yabancı dile yönelik motivasyon ölçeği' adıyla uyarlanmış ve alana kazandırılmıştır. Uyarlama işlemlerinde ilk olarak yabancı dil alanında uzman olan üç kişi tarafından ölçeğin orijinal formu Türkçeye çevrilmiştir. Türkçe eğitimi alanında bir uzmanın da görüşleri dikkate alınarak uzmanların yapmış oldukları çeviriler üzerinden bir Türkçe form oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe form, yabancı dil alanında uzman üç kişi tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Uzmanların yapmış oldukları çevirilerin ölçeğin orijinaline yakın anlamlar taşıdığı tespit edilmiştir. Literatürde uyarlama çalışmalarında ölçeği hedef dile çevirmenin ve orijinalliğine uygunluğunu belirlemek için kaynak dile geri-çeviri işlemlerinin bilinen en sağlıklı yol olduğu, her iki dili iyi bilen bir ekiple çalışmanın yanlılığı azaltacağı, ayrıca dilsel bağlamda olası problemleri düzeltme fırsatı sunan ve en sonunda bir yargıya ulaşmayı sağlayan bir sistem olduğu belirtilmiştir (Hambleton, 2009). Bu doğrultuda araştırmada uyarlama çalışmalarında çeviri uzman ekibinin hem Türkçeyi hem de İngilizceyi iyi biliyor olmaları, ayrıca hedef dilde bir uzmanın Türkçe formu inceleyip görüş bildirmesi uyarlama çalışmasının dilsel işlemlerinin geçerli ve objektif bir şekilde tamamlandığını gösterir. Uzman görüşlerine dayalı olarak, ölçeğin uygulanacağı katılımcıların etkileşim içinde oldukları kişilerin orijinalinde uygulanan katılımcılardan farklı koşullarda olması sebebiyle ölçeğin orijinalinde 'Amerikalılar' (American) ile başlayan ifadelerin bu araştırmadaki uygulama bağlamı açısından 'yabancılar' (foreign people) olarak uyarlanmasının uygun olup olmadığı konusunda ölçeği geliştiren Heather Weger ile iletişime geçilmiştir. Heather Weger'in görüşü ve onayı ile Türkiye örneklemini açısından 'yabancılar' şeklinde ifadelendirmenin uygun olduğu kanısına varılmıştır. Çevir, geri çeviri çalışmaları sonucunda çeviriden kaynaklı olası dilsel sorunlara müdahale edilmiş ve uygulama öncesi grup için ölçek en anlaşılır forma bürünmüştür. Uzmanların görüşleri doğrultusunda yapılan düzenlemeler ile ölçeğin kapsam geçerliğine ilişkin işlemler tamamlanmış ve ölçek istatistiksel olarak değerlendirilecek aşamalara hazır getirilmiştir.

Ölçekteki 30 maddeden 0.69-0.79 arasında 24 madde ve 0.80-0.89 arasında 6 madde yer aldığı belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe formu ile İngilizce formundan elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüş ve Türkçeye uyarlanan yabancı dil motivasyon ölçeği orijinaline eşdeğer kabul edilmiştir. Literatürde korelasyon katsayısının 0.70-1.00 arasında olması yüksek düzeyde bir ilişki olarak tanımlanır (Büyüköztürk, 2010; Çokluk ve diğerleri, 2010). Bu doğrultuda, ölçeğin dil eşdeğerliği çalışması kapsamında ulaşılan korelasyonun yüksek düzeyde olduğu ve ölçeğin dilsel yapıda Türkçeye uygun şekilde uyarlandığı söylenebilmektedir.

Ölçeğin sahip olduğu faktör yapısının uyarlama yapılan Türkiye bağlamına uygunluğunun test edilmesi için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA sonucunda modelin iyileştirilmesine ilişkin yapılan modifikasyonlar sonucunda hesaplanan uyum indeksleri şöyledir: χ^2 değeri= 1082.99 (sd=384, $p<0.000$), $(\chi^2/sd)=2.82$, GFI=0.82, RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama kare kökü)= 0.075, AGFI=0.78 CFI= 0.97, NFI=0.95, RMR=0.18, SRMR=0.073. Literatürde bir modelin uyumu için χ^2/sd değerinin 5'in altında (Şimşek, 2007), SRMR değerinin <.080 olmasının kabul edilebilir bir uyum gösterdiğine işaret

edilmesine (Hu& Bentler, 1999) dayalı olarak, modelin uyum indeksleri incelendiğinde χ^2/sd değerinin 5'in altında değer alması ve SRMR'nin almış olduğu değer ile kabul edilebilir düzeyde oldukları söylenebilir. Öte yandan, GFI>.85 ve AGFI>.80 değerlerinde kabul edilebilir düzeyde ele alındığı (Şimşek, 2007) bilgisine dayalı olarak modelde GFI ve AGFI değerlerinin eşik değerlere yakın değer aldıkları görülmüştür. Literatürde GFI, AGFI, CFI ve NFI değerlerinin 0.90'a yaklaşmasının iyi uyum gösterdiği bilgisi dikkate alındığında (Hair ve diğerleri, 1998), modelde özellikle CFI ve NFI değerlerinin iyi uyum gösterdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, RMSEA değerinin 0.08'den küçük olmasının iyi bir uyum gösterdiğine işaret edilmesine (Hooper ve diğerleri, 2008) dayalı olarak modelde elde edilen RMSEA değerinin iyi bir uyum taşıdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlar, uyarlanmakta olan ölçeğin uyarlanan yapıda geçerli olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarına ilişkin Cronbach Alpha katsayı değerleri; 'özgüveni öğrenme' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye/toplumuna yönelik motivasyonlar' faktörü için 0.87, 'uluslararası motivasyon' faktörü için 0.79, 'bireysel olarak İngilizce kullanımı' faktörü için 0.88, 'İngilizce öğrenmeye verilen değer' faktörü için ise 0.67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm maddelerine ilişkin Cronbach Alpha değeri ise 0.94 olarak hesaplanmıştır. Literatürde Cronbach Alpha katsayısı değeri >.9 (mükemmel), >.7 (kabul edilebilir), >.6 (düşünülebilir), >.5 (zayıf) düzeylerinde yüksek, orta, düşük ve çok düşük (George& Mallery, 2003) şeklinde değerlendirilmektedir. Buna göre, ölçeğin iç tutarlık katsayı sonuçları yüksek düzeyde mükemmel ve kabul edilebilir aralığında yer aldığı söylenebilir.

Uyarlanan ölçeğin yaş aralığı bakımından öncü niteliğinde bir çalışma olduğu ve lise düzeyinde daha çok dil motivasyon çalışmalarının yapılması ve özellikle ilkököl, ortaokul düzeylerine yönelik dil motivasyon ölçeklerinin çalışılması beklenmektedir. Öğrencilerin yabancı dil motivasyon düzeylerini belirlemeye yönelik uyarlanan ölçeğin farklı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesine ve yabancı dil öğrenme sürecinde duyuşsal alanın etkisinin araştırıldığı çalışmalarda düzey belirleme aracı olarak kullanılabilmesi düşünülmektedir. Uygulayıcılar ve program geliştirme uzmanları için öğrenenlerin dil öğrenmeye yönelik geliştirdikleri motivasyon bağlamında mevcut duruma ilişkin temel veri sağlayıp duyuşsal alanda ihtiyaç belirleme çalışmalarına yön verebileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, A. (2019). Yabancı dil öğrenmeye yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (39), 234-248.
- Anbarlı Kırkız, Y. (2010). *Öğrencilerin İngilizce dersine ait tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi.
- Arnold, J. (2011). Attention to affect in language learning. *International Journal of English Studies*, 22(1),11-22.
- Aydoğmuş, M.& Kurnaz, A. (2017). Ortaokul İngilizce dersi tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 14-24.
- Aydoslu, U. (2005). *Öğretmen adaylarının yabancı dil olarak İngilizce dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi (B.E.F. Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Bao, Y. Y., & Liu, S. Z. (2021). The influence of affective factors in second language acquisition on foreign language teaching. *Open Journal of Social Sciences*, 9,463-470. <https://doi.org/10.4236/jss.2021.93030>
- Baş, G. (2012). İlköğretim İngilizce dersine yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 411-424.
- Block, D. (2004). Key concept in ELT- Globalization and language teaching. *ELT Journal*, 58 (1), 75-77.
- Büyükköztürk, Ş., (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (On ikinci baskı) Pegem Yayıncılık.
- Carballo, O.C.,&Ulate, N.V.(2009). EFL learning experiences developed in communicative courses at universidad nacional. *Revista De Lenguas Modernas*, 11, 333-343.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G.,& Büyükköztürk, Ş., (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları*. Pegem Yayıncılık.
- Dewaele, J.M. (2011). Reflections on the emotional and psychological aspects of foreign language learning and use. *Anglistik: International Journal of English Studies*, 22(1), 23-42.
- Doğan, Ö. (2009). *İngilizce hazırlık okuyan öğrencilerin motivasyon düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Edwards, J. (2017). Social contexts, language policy, and language learners: The sociology of language teaching and learning. Eli Hinkel (Ed.), *In handbook of Research in Second Language Teaching and Learning* (pp.3-15). Routledge.

- Er, M. (2012). Boosting foreign language self-concept in language classrooms through cooperative learning activities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, 535-544.
- Erdem, D. (2007). İngilizce dersine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 28, 45-54.
- Funk, H. (2012). Four models of language learning and acquisition and their methodological implications for textbook design. *Electronic Journal Of Foreign Language Teaching*, 9 (1), 298-311.
- Gardner, R.C. (2012). Integrative motivation and global language (English) acquisition in Poland. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 2(2),215-226.
- George, D.,&Mallery, P.(2003). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Hair, J. F. Anderson, R. E., Tahtam, R. L., &Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (Fifth edition). Pearson Education.
- Hambleton, R.K. (2009). Issues, designs, and technical guidelines for adapting tests into multiple languages and cultures. Ronald K. Hambleton, Peter F. Merenda,&Charles D. Spielberger (Eds.), In *adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment* (pp.3-39).Taylor & Francis.
- Hooper, D., Coughlan, J., &Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6 (1), 53-60.
- Hu, L., &Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6 (1), 1-55.
- Ivan, O. R. (2012). Foreign language learning in the age of globalization. *Quaestus Multidisciplinary Research Journal*, 1 (1), 80-84.
- Karayazgan, B.A.,&Saracaloğlu, A.S.(2021). İngilizce öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bati Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 321-332.
- Koç, C.T.,&Yastıbaş, A.E. (2022). Yabancı diller yüksek okullarında eğitim gören öğrenciler için yabancı dil öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Gefad / Gıjgef*, 42(1), 873-896.
- Kramsch, C. (2014). Teaching foreign languages in an era of globalization: Introduction. *The Modern Language Journal*, 98, 1, 296-311.
- Kumaravadivelu, B. (2006). TESOL methods: Changing tracks, challenging trends. *TESOL Quarterly*, 40 (1), 59-81.
- Lens, W., Paixão, M.P., &Herrera, D. (2009). Instrumental motivation is extrinsic motivation: So what???. *Psychologica*, 50, 21-40.
- Liddicoat, A.J. (2011). English in the era of globalisation: Implications for research methodologies for English language arts. Diane Lapp,&Douglas Fisher (Eds.), In *handbook of research on teaching the English language arts* (pp.410-415). Routledge.
- Lightbrown, P.M.,&Spada, N. (2006). *How languages are learned* (Third edition). Oxford University Press.
- Martin, B.L.,&Reigeluth, C.M. (1999). Affective education and the affective domain: Implications for instructional-design theories and models. Charles M. Reigeluth (Ed.), In *instructional-design theories and models: A new paradigm of instructional theory* (pp.485-511). Lawrence Erlbaum Associates.
- Masouleh, N. S. (2012). From method to post method: A panacea!. *English Language Teaching*, 5 (4), 65-73.
- Mehdiyev, E., Uğurlu, C.T., &Usta, H.G.(2017). İngilizce dil öğreniminde motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal of Social Science*, 54, 21-37.
- Orakçı, Ş. (2017). *Öğrenen özerkliğine dayanan öğretim etkinliklerinin 6. sınıf öğrencilerinin İngilizce başarılarına, tutumlarına, öğrenen özerkliklerine ve kalıcı öğrenmelerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi.
- Pentcheva, M., &Shopov, T. (2001). *Whole language, whole person. A handbook of language teaching methodology*. Passagem Editores.
- Saracaloğlu, A. S. (1992 Mart). *Yabancı dile yönelik tutum ölçeği*. Yayınlanmamış araştırma raporu. İzmir, Ege Üniversitesi.
- Saville-Troike, M. (2006). *Introducing second language acquisition*. Cambridge University Press.
- Stein-Smith, K. (2018). Foreign language skills as the ultimate 21st century global competency: Empowerment in a globalized world. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 7(3),71-86.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellenmesine giriş temel ilkeler ve lisrel uygulamaları*. Ekinoks Yayıncılık.
- Tuncer, M., Berkant, H. G. &Doğan, Y. (2015). İngilizce dersine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 260-266.
- Warschauer, M. (2000). The changing global economy and the future of English teaching. *TESOL Quarterly*, 34 (3), 511-535.
- Weger, H. D. (2008). *Learner motivations and preferences: Realities in the language classroom*. Unpublished doctorate dissertation, Georgetown University.
- Weger, H. D. (2013). Examining English language learning motivation of adult international learners studying abroad in the US. *RELJ Journal*, 44(1) 87-101.

EK-1 Yabancı Dile Yönelik Motivasyon Ölçeği

YÖNERGE: Aşağıda yer alan yabancı dil öğrenme ile ilgili ifadelere cevap vererek bize yardımcı olmanızı bekliyoruz. Bu bir test değildir ve hiçbir ifadenin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin kişisel görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz. Aşağıdaki ifadelerden size en yakın gelen kutucuğa 'x' işareti koyarak lütfen görüşünüzü belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Örnek: Pizza yemeği severim.				X		
Mümkün olduğunca çok sayıda yabancı dil öğrenmek isterim.						
Daha çok yabancı tanımak isterim.						
İngilizce öğrenmekten nefret ederim.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir çünkü yabancı filmleri, TV dizilerini ve şarkıları daha iyi anlamamı sağlıyor.						
İngilizceyi öğrenebileceğime eminim.						
Yabancılar hakkında ne kadar çok şey öğrenirsem onları o kadar çok seviyorum.						
İngilizce derslerinde sorulara cevap vermek beni endişelendirir.						
İngilizce öğrenirken sıklıkla hevesimin kırıldığını hissedirim.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir; çünkü yabancıların yaşamını daha iyi anlayabilirim.						
Bence, İngilizce öğrenmek benim için diğer pek çok kişiden daha zordur.						
İngilizce öğrenmek, çoğunlukla kendimi başarılı hissettiriyor.						
İngilizce öğrenmek, tam bir zaman kaybıdır.						
İngilizce öğrenmek benim için bir hobidir.						
İyi düzeyde İngilizce öğrenmeyi planlıyorum.						
Maalesef, İngilizce öğrenmede yeterince iyi değilim.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir; çünkü İngilizce konuşulan ülkelere seyahat etmek istiyorum.						

İngilizce derslerinde konuşurken, kendimi gergin ve kafası karışmış hissedirim.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir çünkü İngilizce yazılmış kitap, dergi veya gazeteleri okuyabilirim.						
Yabancı turistlerle konuşmaktan mümkün olduğunca kaçınıyorum.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir; çünkü günün birinde İngilizce konuşulan bir ülkede çalışmak isterim.						
Yabancıların çoğunun sıcakkanlı olduğunu düşünüyorum.						
Yabancı dil öğrenmek benim için kolaydır.						
İngilizce konuşurken diğer öğrencilerin bana güleceğinden korkarım.						
İngilizce öğrenmek benim için önemlidir; çünkü yabancıların kültür ve sanatını öğrenmek isterim.						
Her zaman diğer öğrencilerin benden daha iyi İngilizce konuştukları hissine kapılıyorum.						
İngilizce öğrenmeyi severim.						
Yabancıların güvenilir olduğunu düşünüyorum.						
Bence İngilizce öğrenmek sıkıcıdır.						
Sınıf dışında İngilizce konuşmak zorunda kalınca genellikle kendimi rahat hissetmem.						
İngilizce öğrendikten sonra başka bir dil öğrenmek isterim.						